

Slovo k povzbuzení na neděli 18. října 2020, na 29. neděli v mezidobí
Biblická čtení: Iz 45,1.4-6; Ž 96; 1Sol 1,1-5b; Mt 22,15-21

Milé sestry, milí bratři,

tak máme zase neděli, kdy většina křesťanů v naší zemi (a i leckde jinde na světě) se kvůli koronavirové pandemii a opatřením snažícím se zamezit šíření nemoci, a tak omezujícím svobodu shromažďovací (u nás nikoli svobodu náboženského vyznání), opět nemůže účastnit mše svaté, protože do maličkých bohoslužebných skupinek se prostě všichni nevejdeme. Je to smutné, bolestivé a těžké a nikoho z nás to nemůže těšit (a kéž by se ani nikdo netěšil). Přesto i takováto neděle zůstává nedělí, dnem Páně (*dies dominica* latinsky, *hémerá kyriaké* řecky), dnem zpřítomňujícím Kristovo zmrtvýchvstání, dnem Božího požehnání.

A i přestože se většina nemůže zúčastnit tedy vlastního „lámání chleba“, je pro mnohé možné aspoň přistoupit ke svatému přijímání v otevřených kostelech (a Bohu díky za to) a pro všechny je pak možné se modlit, číst Písmo svaté a věnovat se duchovnímu životu. Třeba o to intenzivněji v kruhu svých nejbližších.

Pán Ježíš k nám ke všem chce jistě přijít, i když třeba jiným způsobem. Vždyť on dobře zná naši situaci, ví, že se mše svaté mnozí zúčastnit nemůžeme, ač bychom chtěli. Kéž třeba právě i nemožnost účasti na ní nám připomene její krásu a velikost a vzbudí touhu, abychom ji už nikdy nevynechali, až na ni zase budeme moci normálně jít, dá-li Bůh.

Zaměříme se ale nyní na Boží slovo dnešní neděle, tentokrát především na čtení první.

Je z proroka Izaiáše, 45. kapitoly. Tento detail – číslo kapitoly – je důležitý, protože nám říká, že jeho autorem je takzvaný „Druhý Izaiáš“, totiž prorok, který psal pod Izaiášovým jménem (a v Izaiášově duchu) na počátku babylónského vyhnanství počátkem 6. století před Kristem, zatímco historický Izaiáš – autor prvních 39 kapitol knihy – žil v polovině století osmého.

Pro porozumění dnešnímu textu je to velmi podstatná okolnost. Toto proroctví bylo vysloveno v situaci, která v dějinách Izraele byla jednou z nejtěžších: jsme na začátku babylónského vyhnanství. Judské království vlastně zaniklo, Jeruzalém byl dobyt, chrám pobořen, mnozí byli odvezeni do vyhnanství v Babylonii, do «země cizozemců». Právě do tohoto bolestivého historického kontextu zaznívá proročké slovo: «Já jsem Hospodin, jiný není, není Bůh mimo mne».

Když Izrael byl odvezen do Babylónie, byl po staroorientálním způsobu přesvědčen, že tam najde cizí babylónské bohy a že se jim bude muset podrobit. Zkušenost ale byla docela jiná. Izrael zakusil, že i ve vyhnanství v daleké Babylonii je s ním Bůh Hospodin, že tam nejsou žádní cizí bohové, ale jen Jahve sám. Že Hospodin je s ním, že Izrael neopustil a že lidem žehná v jejich nelehké situaci. Izrael navíc dokázal Boha vnímat najednou jasněji a i jinak, než byl doposavad zvyklý. Dokázal jako Boží působení interpretovat i události, u kterých to byl nikdy nečekal: Proroctví zaslubuje, že perský pohanský král Kýros se stane přímo Božím služebníkem, dokonce přímo jeho pomazaným (hebrejsky *mašijahem*, mesiášem) nástrojem návratu z babylónského vyhnanství. Bude to totiž on, Kýros, který roku 538 dovolí se Židům navrátit domů.

Tato zcela zásadní zkušenost znamenala důležitý krok v náboženských dějinách Starého zákona a tím pádem celého lidstva. Znamenala přechod od původního henoteismu (uctívání jednoho národního Boha bez vyloučení existence bohů ostatních) k striktnímu monoteismu (ctívání jednoho jediného Boha s vyloučením existence ostatních). A je velmi příznačné, že k tomuto velkému kroku došlo právě ve vyhnanství...

Již minulou neděli jsme (na základě druhého čtení z listu Filipánům) rozjímali o tom, jak jsou to právě limitní situace, které mohou – paradoxně – člověku dát zakusit mnohem více než jiné Boží blízkost. A to proto, že v limitních situacích, ať jsou jakéhokoli druhu, člověk dochází k limitům, hranicím stvořeného bytí, za nimiž už je jen Bůh, Bytí nestvořené. Z toho důvodu

může člověk právě v těchto krajních situacích – nejvýraznější je to pochopitelně v případě samotné smrti – Boha zvlášť zakusit. A také zakouší, je-li jeho srdce dostatečně otevřené.

Dnes je to trochu podobné rozjímání, a to na základě historické zkušenosti židovského národa. Ve vyhnanství, je-li člověk (násilně) vyhnán ze svého domova, tedy z navyklého způsobu života pryč, do nějaké té «země cizozemců», právě tam může zvlášť zakusit Boha. Je to nejen proto, že i vyhnanství je jednou z limitních situací, ale i proto, že člověk je ztrátou dosavadních jistot k vnímání Boha lépe disponován, že zpokorní, že se jeho oči otevřou, aby Bůh mohl před ním mnohem jasněji zazářit. Je to i proto, že člověk «v zemi cizozemců» najednou může zjistit, že to, co doposavad třeba považoval za své „bohy“, modly, k nimž se upínal, ve skutečnosti žádní bohové nejsou. Už třeba jen proto, že ve vyhnanství tyto jeho modly neobstály, že se zhroutily jako pověstný „domeček z karet“. Že ve vyhnanství prostě zůstal skutečný jen skutečný Bůh.

Dnešní první čtení tak promlouvá přímo do naší nynější situace, protože mnohé, co nás potkalo, můžeme nahlížet také jako určitou formu vyhnanství. Přínejmenším vyhnanství ze zaběhnutého a často sebevědomě (zdánlivě) zajištěného způsobu života.

Kéž by nás i naše vyhnanství přivedlo k novému a hlubšímu poznání Boha a k poznání, že mnohé naše modly jsou nicotné. Kéž by nás zpokornělo...

Pokora je předpokladem vidění Boha i druhého člověka.